

Izgubljeno desetletje pod črto

VEČEROVA PREISKOVALNA ZGODBA (5)

Zaključek Večerove preiskovalne serije: od naglega vzpona do bolečega padca in na koncu do novega tujega lastnika

VASJA JAGER

S sklepnim tekstom zaključujemo serijo člankov o izgubljenem desetletju Nove KBM, ki je bila nekoč ponos slovenskega bančnega sistema, danes pa je šibka pristala v rokah tujega lastnika, pred katerim je zahtevna naloga, da ji povrne sijaj. Na padec NKBM je seveda pomembno vplivala gospodarska kriza, a streznitev bi najverjetneje prišla tudi brez nje.

Maj 2005. Na čelo NKBM pride **Matjaž Kovačič**. Štel je 37 let in veljal za vzhajajočo zvezdo v slovenskem finančnem sektorju. Za NKBM se začne obdobje, v katerem se je zdelo, da nič ne more zaustaviti njene rasti. Slovenija je kot mlada članica EU veljala za ljubljeno tujih finančnih institucij, ki so za nizke obresti posojale slovenskim bankam. NKBM je razpolagala z več denarja kot kadarkoli prej, a je hkrati podlegla vzdušju vsesplošne naložbene evforije. V začetku leta 2006 je nadzorni svet državne banke pred Kovačiča postavil divje ambiciozno nalogo, da mora bilančno vsoto NKBM povečati za kar 40 odstotkov. Banka je začela še bolj vlagati – predvsem v nepremičninske posle.

Preostanek zgodbe smo v tem tednu podrobno predstavili. NKBM je prek Multiconsulta kupovala parcele, v zgolj dveh letih je za to (ne)posredno namenila 90 milijonov evrov, preplačila so predmet preiskave. Prav tako policija danes preiskuje posojila družbi Pom-Invest (zaradi povezav s posameznimi člani nadzornega sveta NKBM, ki bi morali bedeti nad Kovačičevim početjem) in kreditiranje verige bioplinarn, ki so jih pod okriljem skupine Keter postavljali kmetje zlasti v Pomurju. Na Hrvaškem je banka kreditirala tudi ambiciozne gradbene projekte, kot je bil Zadar Projekt; vsota, ki jih je namenila zanje, je samo v primerih, o katerih smo v tem tednu pisali, znašala 80 milijonov.

Kovačič je leta kasneje javno spregovoril tudi o delitvenem sporazumu, po katerem je NLB pripadla levi politični opciji, NKBM pa desnici. Vprašanja o vplivu politike na posle mariborske banke so znova stopila v ospredje letos, ko so se v javnost pojavila dopisovanja

med Kovačičem in takratnim predsednikom vlade **Janezom Janšo**, ki ga je bankir obveščal o podrobnostih določenih poslov na Hrvaškem.

Konec šale

Prav pod Janševo vlado je bila 2007 speljana tudi sporna dokapitalizacija banke, ki jo je država izvedla prek javne prodaje delnic državljanom. Kar je bil poraz za Kovačiča, ki je bil za delno prodajo NKBM tujim institucionalnim vlagateljem in državno dokapitalizacijo, s katero bi banka pridobila več kot pol milijarde svežega kapitala. Njegov načrt je ustavil tedanji finančni minister **Andrej Bajuk**, ki je veljal za Kovačičevega zagrizenega nasprotnika.

Po letih rasti je balon s prihodom krize počil. Posojila, ki so še včeraj veljala za prvovrstna, so bila naslednji dan uvrščena med smeti. Velikopotezni gradbeni projekti, v katere je dajala denar NKBM, so se sesuli, stečajni dolžnikov pa so naplavili prve oprijemljive podatke o obsegu luknje, ki so jo v banko zvrstale zgrešene naložbe doma in v tujini, nekatere tudi domnevno nezakonite. Leta 2011 v času vlade **Boruta Pahorja** je moral Kovačič NKBM zapustiti; za leto dni ga je na čelu uprave nadomestil **Andrej Plos**, za njim je prišel **Aleš Hauc**. Ta je dobil nalogo, da počisti umazanijo – a tudi njegovi rezultati niso bili bleščeči.

Haučeva ključna napaka?

Pod Haučem se je kurz radikalno spremenil. To je bil čas kreditnega krča. Banka je tonila globlje, država pa bolj kot ne upala na čudež. Leta 2011 je s **Francijem Križaničem** v vlogi finančnega ministra prek trojice svojih podjetij (Pošta, Eles in Gen Energija) izvedla 47-milijonsko dokapitalizacijo, s katero je skušala preprečiti poskuse privatizacije; za njimi je po mnenju takratne AUKN stala Kovačičev krog. Ta denar banki seveda ni pomagal, bilo ga je premalo, zato se je sredi največje panike Haučeva uprava v 2012 odločila prodati naložbo v Zavarovalnico Maribor (ZM), ki jo je za 65 milijonov od NKBM kupila Pozavarovalnica Sava. Danes se zdi ta znesek precej nizek, saj

ZM dobro posluje; lani so ustvarili za dobrih 16 milijonov plusa (trikrat več kot v 2013), za letos ga načrtujejo 22 milijonov. Zato se že pojavljajo očitki, da je NKBM v Haučevem mandatu pod ceno prodala kokoš, ki nese zlata jajca, in da se je oškodovalo banko.

Ljudje, ki so vodili prodajo, zatrjujejo, da NKBM v tistem času ni mogla predvideti, da si bo ZM tako opomogla; dosežena cena je bila še višja od zneska, na katera sta naložbo ocenila dva zunanja revizorja; eden od njiju je bil KPMG, medtem ko Kovačič poudarja, da "je Hauc še pred sanacijo banke prodal njeno najdonosnejšo naložbo, za pridobitev katere smo se njegovi predhodniki borili skoraj petnajst let".

Nekateri znotraj banke ostajajo prepričani, da je bil v smislu političnega vpliva na banko Hauc kontinuiteta. Med drugim v podporo svojim trditvam navajajo, da je bil **Franci Matoz**, bolj znan kot odvetnik **Janez Janše**, v nekaterih primerih odvetnik NKBM, hkrati pa je zastopal skupino Keter, ki je organizirala gradnjo mreže bioplinarn, v katere je NKBM dala na desetine milijonov, kar je v preiskavi.

Na prvi pogled se trditev o nadaljevanju Janševega vpliva na banko zdi nenavadna, saj je prav Hauc vložil milijonske odškodninske tožbe zoper svojega (nekdanjega) prijatelja **Matjaža Kovačiča** – toda dejstvo je, da je to storil šele po pritisku od zunaj. Na začetku svojega mandata ni takoj reagiral na kar dva poziva nadzornega sveta banke, da mora sprožiti ustrezne postopke zaradi sumov oškodovanja NKBM; v tožbe je šel šele po opozorilu AUKN in prijavi na KPK. Vložitev tožb zoper Kovačiča in njegovo nekdanjo ekipo pa je pomenila tudi dokončni prelom med nekdanjim in takratnim predsednikom uprave NKBM in konec njunega dolgoletnega prijateljstva.

Grehi preteklosti še dušijo NKBM

Kritike na Haučev račun gredo tudi v smeri, kako se je banka odzvala na krizo. S (pre)ostrim varčevanjem in s škrtnjem s posojili. Posledice: vsota kreditov gospodarstvu se je znižala na raven iz leta 2002, NKBM pa je v letih Haučevega vodenja izgubila okoli 16.000 strank, po večini malih in srednjih podjetij, ki so šla po denar h konkurenci, zlasti avstrijski. Ostali pa so tisti, ki jih banka sama ni spustila od sebe – torej predvsem že tako do vrha zadolženi in plačilno slabo sposobni komitent, od katerih skuša iztisniti,

Page: 4

Reach: 108000

Country: SLOVENIA

Size: 777 cm2

2 / 2

kar se še da.

Kasneje je bilo v javnosti mogoče slišati pojasnila, da so Haucu kreditiranje preprečevale varčevalne zaveze, ki jih je morala banka dati Evropski komisiji. A to se je zgodilo šele v 2013, leto dni od njegovega prihoda na čelo NKBM. Takrat se je tudi dokončno izkazalo, kako alarmantno je stanje v banki. Skrbni pregledi, ki so jih po naročilu Evropske komisije za Banko Slovenije izvedle tuje revizorske hiše, so pokazali, da naj bi NKBM potrebovala še 870 milijonov evrov kapitala (del javnosti še danes opozarja na domnevne pomanjkljivosti teh pregledov). Država je ubogala Bruselj in zagotovila denar – tako, da je razlastila

skoraj sto tisoč preostalih malih delničarjev NKBM in imetnike njenih obveznic. Ključna rešilna bilka je bil prenos dela slabih kreditov na DUBT, ki je z davkoplačevalskim denarjem odkupila toksična posojila, ki naj bi bila na papirju skupaj "težka" 1,2 milijarde evrov. A banka kljub temu še ne more dihati s polnimi pljuči.

V njej namreč ostaja še za približno milijardo evrov rizičnih naložb, ki ogrožajo njene bilance. Tako pravijo novi lastniki NKBM, ameriški sklad Apollo in Evropska razvojna banka, s katerima se je država (v skladu z že omenjenimi zahtevami Evropske komisije) dogovorila o prodaji banke. Do konca leta naj bi bil posel prve prodaje

državne banke pri nas tudi končan. S tem se bo zaključilo desetletje najvišjega vzpona in najbolj bolečega padca NKBM, ki je banko na koncu odneslo iz slovenskih rok.

Na padec NKBM je seveda pomembno vplivala kriza, a bi streznitev nastopila najverjetneje tudi brez nje

Donosna informatika

Področje, kjer je NKBM porabila veliko, je informatika. Viri iz banke pravijo, da na dan prihajajo sumi, da so bili nekateri računalniški projekti po nepotrebnem preplačani: "V desetih letih smo zanje skupaj namenili približno 72 milijonov evrov. Pri tem nikoli niso bili narejeni ustrezni elaborati in študije ekonomske upravičenosti. Forenzična revizija, ki jo je izvedel KPMG, je potrdila sume preplačil." Med največjimi naložbami NKBM na tem področju je uvedba informacijskega sistema Nobis, ki se je začela že leta 1999; slabih 21 milijonov evrov vreden projekt sta izvajala angleška korporacija Unisys in njen hrvaški podizvajalec Infosistem. Januarja 2006 je hrvaški Poslovni dnevnik poročal, da "ima sistem stalne težave z delovanjem", na katere je opozorila tudi Banka Slovenije. Podobno je bilo s 4,8 milijona evrov vrednim projektom poslovanja s strankami Severnica (prav tako partnerstvo Unisys-Infosistem), za katerega naj bi notranja revizija pokazala, da je deloval z zgolj petimi odstotki pričakovanih zmogljivosti. Hrvaški medij je še poročal, da so nadzorniki NKBM od Kovačiča zaman terjali pojasnila o teh naložbah in o projektu opremljanja informacijskega centra, ki ga je izvedla štajerska družba Pronet v lasti Kovačičevega prijatelja **Mihe Mahoriča**. Na področju informatike je NKBM sodelovala še z enim podjetjem, povezanim s takratnim šefom uprave. To je podjetje Zrcalo, ki je za banko vzpostavilo sistem elektronskega bančništva; lastnik firme je bila družba Finea v lasti Kovačičevega sorodnika **Miklavža Borca**.

